

İLKOKUL EĞİTİMİNDE ÇOCUKLARIN ŞAHSİYET GELİŞİMİ

İsmail BARIŞ(*)

(Gölcük Belediyesi Başkan Yardımcısı)

Kalbi saf bir cevher olan çocuk, kendisine verilen herşeyi kabul etmeye hazırdır. Bu itibarla onun iyi eğitilmesi, korunması, önce ailenin sonrada hiç kuşkusuz devletindir.

İlk çocukluk ve ilköğretim döneminde eğitimi "Taş üzerine nakışlar yazmaya "Benzeten Gazzali, bu konuda şöyle der: "Çocuk ebeveyn ve öğretmenin elinde bir emanettir. Kalbi bir cevher gibi temizdir. Mum gibi her şekli alabilir. Temiz bir toprak gibi olup, hangi tohum atılırsa büyür. İyilik tohumu ekilirse, din ve dünya saadetine kavuşur. (1) Milletleri oluşturan, o milletlerin fertleri olduğuna göre onları maddi ve manevi sahada iyi yetiştirmek o millet ve devletlerin mutlu ve başarılı olmasını temin ederken, aksi hallerde iyi yetiştirilmemiş fertlerden oluşan millet mutsuz ve huzursuz olurken devletleri'de uzun ömürlü olamaz.

Bundan dolayıdır ki tüm dünya ülkeleri eğitim ve öğretime, kendi milli yapıları doğrultusunda fevkalade önem göstermektedirler. Türkiye Cumhuriyeti'de Türk Milletinin tüm fertlerini kaderde ve kıvançta ortak bölünmez bir bütün halinde, milli şuur etrafında toplamak; milli, ahlaki insanı üstün değerlerini geliştirmek; milletimizi hür düşüncenin, sosyal zihniyet ile demokratik düzenin hakim olduğu, kişisel teşebbüse ve toplum sorumluluğuna değer veren bir anlayış içinde, bilgi, teknik, Güzel sanatlar ve ekonomik bakımından çağdaş uygarlığın seçkin bir üyesi halinde, bu ülkeye ulaşmak için her yaşta-kilere eşit eğitim imkanları içinde istidat ve kabiliyetlerine göre en üstün noktalara çıkartmak; milletimize ve insanlığa yararlı, iyi ve verimli yurttaşlar haline getirmek; sosyal ve ekonomik kalkınma programlarının uygulanabilmesi için gereken her vasıftaki insan gücünü hazırlamak amacıyla eğitim ve öğretime imkânlar nispetinde gereken önemi göstererek maddi ve manevi sahada bir çok yatırımlar yapmış ve yapmaktadır. Oldukça pahalı gibi görünen bu yatırımlar yarınlarımızın parlak tarihinin bir nevi önsözü olmaktadır.

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi.

1- Yavuzer Haluk, Çocuk Psikolojisi, altın Kitaplar Matbaası, İst. S.22

Yukarıdaki hedeflere ulaşmak için Milli Eğitim temel kanunumuz Türk çocuklarının yetiştirilmesinde ilköğretimin görev ve sorumluluğunun ne olduğunu net bir şekilde belirlemiştir.

Milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, ilköğretimin amaç ve görevleri:

a- Her Türk Çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, onları Milli Kültür ahlak ve karakter anlayışına uygun olarak yetiştirmek.

b- Her Türk çocuğunun ilgi, istidat kabiliyetleri yönünden yetiştirilerek hayata ve daha üst öğretime hazırlanmasını temin etmektir.⁽²⁾

Eğitim ve öğretimde, yeni binalar ve modern teknoloji uygulamaları gibi fiziki iyileştirme yapılırken, çocukların bilgi dağarcığının doldurulması, zihni gelişmelerinin sağlanması, sosyalleşmelerinin temini ve ahlâk, şahsiyet yönünden "Milli bir kimlik"e kavuşturulması esastır. Bu hedefler üç ayaklı bir masa gibidir, ayakların herhangi biri kısa veya uzun olur, yada eksik olursa, eğitim ve öğretimden istinilen manada sonuç almak mümkün değildir. En yeni bilgileri verip çocukları sosyalleştirmede başarısız olunursa veya Milli ahlak ve şahsiyet gelişimleri temin edilemezse netice asla hâsıl olamaz.

Bunu çok iyi tespit eden, Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk iki bakanlığın isimlerinin başına "Milli" kelimesinin konulmasını istemiştir. Milletlerin bekâlara için iki orduya ihtiyaçları vardır; bunlardan biri Milli Savunma, diğeri ise Milli Eğitim Ordularındır.

Milli eğitim sistemimizin birinci kademesinde yani ilkokul döneminde çocukların, şahsiyet gelişimi açısından önemli yılları geçer. Bu yüzden bu dönem fevkalâde önem verilmesi gereken bir dönemdir. İlköğretim basamağında gerçekleştirilmeye çalışılan hedeflere ulaşmak için çocuklara kişisel bakımdan, insanlık ilişkileri bakımından ekonomik hayat bakımından ve sosyal hayat bakımından yaklaşmak ve eğitmek gerekmektedir.

Bu Eğitim ilkokulda nasıl verilmelidir:

1- KİŞİSEL BAKIMDAN: Çocuğun zihinsel, bedensel, ruhsal bir takım irtiyaçlarını karşılamak, onu kişilik ve ahlâk sahibi iyi bir yurttaş olarak yetiştirmeyi amaç bilecek; kendisini ve çevresini temiz tutmayı, bunlarla ilgili alışkanlıkları kazanmayı, çevresindeki canlı ve cansız tabiata değer vermesini, onları korumasını, iyi düşünme ve doğru hükümleri bilmek için olayları yorumlamayı, peşin hüküm ve ön yargılardan uzak kalmayı, duygu ve heyecanlara kendisini kaptırmadan objektif inceleme ve araştırma yapmayı, Bayrağına Sancağına ve namusuna saygı duymayı, Türk Milletinin milli Ülküsünü benimsemeyi, kendi payına düşen her türlü görev ve sorumlulukları yüklenmeyi ve bunları yerine getirme alışkanlığı kazanmayı Milli Kültür değerlerine sahip çıkmayı, gerçek

2- Kardeş Rıza, *Eğitimde Standlaşma, Milli Eğitim Basımevi, 1985, s.118*

değer taşıyan kültür ve sanat eserleri ile soysuzlaşmış olanlarını ayırt etmeyi, boş zamanlarını faydalı bir şekilde kullanmayı, başarılı olduğunda aşırı övünmeyi, başarısız olduğunda da ümitsizliğe düşmemeyi, ilk defa öğrendiği yer ilkokul olmalıdır⁽³⁾

2- BEŞERİ İLİŞKİLER BAKIMINDAN: İlkokul; çocuğa, aile içinde ve toplumun diğer üyeleri ile olumlu bağlar kurabildiği ölçüde başarılı bir kişilik geliştirebileceğini, çevresindeki insanlarla iyi işbirliği yapabildiği takdirde başarıya ulaşabileceğini benimsemeyi amaç edinerek bu amaca ulaşabilmek için gerekli faaliyetleri okul içinde ve dışında yapmalıdır. Ailenin, Türk Milletinin temel taşı olduğunu kavramayı insanların karşılıklı hoşgörü, sevgi ve saygı ile huzur ve barışa kavuşabileceğini, mensubu bulunduğu toplumda kendi üzerine düşen mesuliyetleri idrak etmeyi, toplumun huzur ve mutluluğunu bozmayan, Milli birlik ve bütünlüğü tahrip etmeyen farklı görüş ve kanaatlere saygı duymayı ve bu görüşlerin milletimizi sosyal ve kültürel açıdan zenginleştirdiğinin şuuruna varmayı; davranış ve ilişkilerinde samimi, dürüst ve yapıcı olmayı, gerektiğinde toplumun yararına olacaksa şahsi çıkarlarından fedakarlıklarda bulunmayı ilk defa okulda öğrendiği kişi öğretmendir.⁽⁴⁾

3- İKTİSADİ HAYAT BAKIMINDAN: İlkokul; çocuğa, ülke kalkınmasında insanının en değerli bir kaynak olduğunu ve bu kaynağı en iyi şekilde geliştirmenin en verimli yatırım olacağını kavratmayı amaç edinerek; ekonomik hayatta en önemli unsurun her konuda olduğu gibi insan olduğunu ve tabii çevrenin değerini kavramayı, işinde ve düşünde dikkatli ve özenli olmayı, kendisinin ve kamuya ait eşyanın korunması gerekliliğini başarının yolunun planlı programlı çalışmaktan geçtiğini, israf etmeden gerektiği yerde gerektiği kadar harcamayı, tasarrufun değerini öğretmelidir.⁽⁵⁾

4- SOSYAL HAYAT BAKIMINDAN: İlkokul; Çocuğu; Türkiye Cumhuriyeti Devletinin insan haklarına saygılı, milli, demokratik, laik, ve sosyal bir devlet olduğunu, Türk devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün teşkil ettiğini, ve dünya milletler ailesinin mazisinde utanılacak hiçbir şeyi olmayan en şerefli üyelerinden biri olduğunu öğreterek, buna göre şerefli bir tarihin evladı olmanın sorumluluğunu ve haklı gururunu duymayı, milli, ahlâki ve manevi değerlere göre müspet ilmin ışığı altında düşünmeyi ve yaşamayı, milletin hizmetine koşarken bencilliği ve çıkarıcılığı terketmeyi gerektiğinde vatnı, demokrasinin sadece idare şekli değil, karşılıklı hak ve sorumlulukların, bilindiği başkalarının hak hukukuna fikir ve kanaatlerine saygılı yaşama şekli olduğunu bilim ve tekniğin tüm insanlığın ortak malı bulunduğunu, ancak tüm bunların yaradılış gayesine uygun olarak nihayi hedef değil insanlığın huzur ve mutluluğu için sadece araç olduğunun ve "Yurt'ta Sulh Cihanda Sulh" ülküsüne bağlı olarak çağdaş uygarlığa ulaşmanın vazgeçilmez yolu olduğu gerçeğine göre çocukların yetiştirmelerini temin etmelidir.⁽⁶⁾

İlköğretim döneminde sayılagelen bu değerlere çocukları kavuşturabilmek için onları bedensel, zihinsel, ruhsal ve sosyal durumları göz önünde bulundurulmalı ve en isabetli yöntemlere başvurulmalıdır. 6-12 yaş arası ilkokullarda okuyan çocukların özel-

3- İlkokul Programı-Millî Eğitim Basımevi, İstanbul S:2
6- a.g.e s 36

likleri nelerdir, bu özelliklerden menfi olanlarını ayıklamak, müspet olanlarını teşvik etmek için neler yapılmalıdır ve halen neler yapılmıştır, tespit edilen amaca ulaşma başarısı hangi noktadadır;

1- Beden gelişimi açısından çocuğun kasları gelişmiş, parmak, bilek, hareketleri, gözün el hareketlerine uyumu, dil hareketleri henüz gelişme halindedir. Bu yüzden ince ve küçük hareketleri yapması çocuktan beklenmemeli geniş ve serbest hareketler ile işe başlanmalıdır. Dönemin ilk iki yılında yakını görme eksikliği olduğundan okuma ve yazma zorluğu ile karşılaşabilir. Bu bakımdan küçük yazı yazdırmak, ince uçlu kalem kullanarak resim yaptırmak, çok küçük harflerle yazılmış kitaplar okutmak hem gözü hemde çocuğun sinirlerini bozar. Bu dönemin sonuna doğru hem yakını, hem uzağı görebilecek şekilde göz olgunlaşır. (7)

Bu yıllarda çocuklar çok hareketlidirler, sürekli oyun ve eğlenceden, ağaçlara tırmanmak, top oynamak, zıplamak gibi enerjilerini sarf edebilecek şeylerle bedensel olarak meşgul olmak isterler. Okulda ders zilini, evde yemek zamanını unutturacak kadar (Özellikle 9-10 yaşları civarında) bütün ilgilerinin merkezi oyun olmaktadır. Oyun dönüşü vücudunun çeşitli yerlerinde çizikler, yaralar olmasına rağmen genellikle tehlikeli yaralanmalardan kendilerini koruyabilecek kadar sorumluluk üstlenebilecek durumdadırlar Bu yüzden öğretmenler çocuklara spor eğitiminde vermelidirler. Öğretirken oynatmasını, oynarken eğitmesini bilmelidirler. İlgilendikleri sporu devirmekle onların şuur altına atabilecekleri davranışları önlemelidirler. Okul bünyesinde futbol, voleybol, basketbol gibi kitle oyunları, tenis, masatopu, jimnastik gibi ferdî oyunları beden öğretmenleri tarafından çocuklara gösterilmeli, okul içi ve okullar arası müsabakalar tertip edilmelidir.

2- Zihin gelişimi açısından okul öncesi dönemine göre çocukta zihin ve hafıza bir hayli gelişir. Dikkati her yıl biraz daha artarak çoğalır. Ancak düşüncelerine duyguları hakimdir. Deney ve gözlemler sonucunda bir takım hükümler verebilecek durumda olmakla beraber, objektif olamazlar. Yargılarının temelinde sevgi ve nefret ağırlıktadır. Heğüz soyut düşünce yeteneği gelişmemiştir, bu yüzden ilmi mantığa göre sınıflandırılmış konuları kavrayamazlar. (8) Bundan ötürü ilk iki yılda sınıf çalışmaları yapılarak birçok şeyi okulda yaparak ve yaşayarak öğrenme ilkesine yer verilmelidir. Zaman kavramı özellikle ilk dönemde henüz tam gelişmediği için ileriye dönük plânlama yapamaz. 9 yaşından sonra zaman kavramı gelişir ve tarih ilmine karşı çocukların ilgileri çoğalır. 3. cü sınıfta mizahtan hoşlanmaya ve birbirlerine bilmece sormaya, para ile ilgileri artık başlamıştır. Kelime hazineleri şaşılacak derecede gelişir. Bundan dolayıdırki fazla konuşmak, her konuda birşeyler söylemek için ileriye atılırlar.

Ana babanın beğendiği davranışları iyi, beğenmediklerini kötü olarak yanı sıra kabul eden çocuklarda iyilik ve kötülük kavramları öğretmenin beğenisi ve hoşlanmaması noktasında gelişir. Bu yıllarda ana ve babanın yerini öğretmen almıştır, davranışlarının tenkit edilmesi ve beğenilmemesi onları endişelendirir. Kendilerine olan güvenleri zedelenir. Bunun için mektup postalamak, alışveriş yapmak gibi faaliyetlerle kendileri-

7- Başkan Mehmet, İlkokul Müfredat programı, ANKARA, 1987 S.466

8- Başkan Mehmet, İlkokul müfredat Programı, ANKARA, 1987, s.466cu

nin büyüdüklerini ispata çalışırlar. 8-9 ; çocuğun suç eğiliminin yükseldiği bir dönemdir. Gerek aile içinde ve gerekse okulda ana, baba ve öğretmenlere karşı koyma, yalan söyleme, hırsızlık etme, arkadaşlarının ve kardeşlerini tedirgin edecek davranışlarda bulunma gibi halleri çoğalır.

3- Ruhsal ve sosyal gelişim, eğitimcilerin üzerinde titizlikle durmaları gereken en önemli gelişimdir. Aileden sonra kendileri gibi aynı şartlara sahip tamamen yeni bir grubun içine gren çocuk (Köylerde; bu grup tamamen yeni değildir.) artık evde olduğu gibi okulda sevgisinin ve ilgisinin odak noktasında bulunmadığını fark eder. Bu onu, fevkalade hırçın eder, okula gitmek, istemez. Bu yaşlarda ruhi yönden önemli ihtiyaçları; sevilme, ve ilgi görmektir. ⁽⁹⁾ Okulda öğretmen tarafından sevgi, tüm çocuklara paylaştırıldığı için öğretmeni diğer arkadaşlarından kıskanır, ve onun sevgisinin başkaları ile asla paylaşmak istemez. Rüyalarında bile bu konu onu meşgul eder. İlgiyi, tek başına çekebilme için yalan söylemeye, başkalarının eşyalarını almaya yönelir veya kendisini olduğundan daha başka türlü göstermeye çalışır. Sevmediği halde öğretmenini hoşuna giden şeyleri sevdiğini söyler. meselâ; öğretmen Galatasaray taraftarı ise kendisini başka bir takımı tuttuğu halde öğretmene Galatasaraylı olduğunu belirtir. Başarılı olmak istedikleri halde korku, öfke, kıskançlık, sevgi gibi duygu grafiğinin inişli- çıkışlı olması dolayısıyla ciddi bir çalışmaya giremezler. İlkokul dönemin ilk üç yılında arkadaşlıklarının zamanı nisan yağmurları gibidir. Bir günde aynı arkadaşları ile birkaç kez dırılır ve barışır. Daha sonraki yıllarda ise arkadaşları ile az kavga eder, az ağlar ve geçinme süreleri uzar. Artık haksızlığa uğradığı zaman öğretmene gitmeden hakkını daha çok söz ile korumaya, aralarındaki anlaşmazlıkları konuşarak gidermeye çalışır. Birbirlerini tavır ve kıyafet konusunda taklit ederek rekabete girerler. Sosyal yönden prestij kazanabilmek için eşya ve aileleri ile öğünürler. Grup duyguları dönemin sonunda çok gelişir. Aralarında grup ve takımlar halinde gizli dil ve parola kullanarak etkinlikte bulunmaktan zevk alırlar. Kişiliklerini ortaya koyma, bağımsız olabilme çabasıyla itaatsizlik ve dikbaşlılık edebilirler. Arkadaş gruplarına uyma arzuları özellikle ana, babaya ve okul disiplinine karşı koymanın dozajını biraz artırır. Bu yüzden okul başarısı düştüğü gibi, anne ve babadan şikayette bulunurlar. İlkokul döneminin en önemli özelliği çocuğun öğretmenine çok büyük hayranlık duymasıdır. Bundan dolayı ilkokul çocuklarına; kim gibi olmak isterdiniz diye sorulduğunda % 80 inin öğretmenim gibi cevap vermesi bu sevgi hayranlığının en açık tezahürüdür.

Okul, eğitim-öğretim denilince akla ilk gelen öğretmen olmaktadır. Çünkü; bütün bunları Milli Eğitim Temel kanununda belirtilen hedeflere göre gerçekleştirecek kişiler öğretmenlerdir. Mustafa Kemal Atatürk "Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır." diyerek öğretmenin nesillerin yetiştirilmesindeki etkin önemini vurgulamıştır. Yarınlarımız olan taptaze beyinlerin emanet edildiği öğretmenler, nasıl olmalıdır'ki ortaya koyacağı nesil milletin ve Devletin sorumluluğunu taşıyabilsinler, Öğretmen bilgi aktarma ve öğretim sürecini yöneten sınıf içi düzen ve disiplini sağlayan en etkin kişidir. ⁽¹⁰⁾ Sınıf içi çalışmada olduğu kadar öğrencinin grup içinde kendini gerçekleştirilmesinde' de öğ-

9- Başkan Mehmet-İlkokul Müredat Proağramı ANKARA- 1987-S:4

10- Yavuzer Haluk-Çocuk Psikolojisi Altın Kitaplar Mat. İst. 1985-S:172

retmen bir rehberdir. Sevecenliği kadar sırdaşlığı ve şevkati ile ve dikkati çeken bir modeldir. O her duyduğunu her gördüğünü kamera gibi kaydeden çocuğun kişiliğinin oluşumunu ve gelişimini, biçimlendiren insandır. Çocukların ana baba yerine koyduğu onunla kendilerini özdeş tutmaya başladığı kişi olması nedeni ile öğretmenin kişiliğinin önemi büyüktür. Öğretmen sadece ders anlatan ve imtihan edip not veren kişi değildir, günümüzde. O çocuğu yoğuran biçimlendiren hayata hazırlayan farklı ortamlara kişiliğinden bir şey kaybetmeksizin uyum sağlama özelliği kazandıran milli kültürümüzü çocuklara hazmettirirken olumsuz kültür akımlarına karşı onlara kalkan olan kişidir. Öğretmen, iyi insan iyi vatandaş olup, iyi insan ve vatandaş yetiştirmekle, görevli olduğunun şuurunda ve bu hasletlerin vatan, din ve millet sevgisiyle birlikte modern bilgilerin bir yumak halinde çocuklarımıza verilmesiyle mümkün olabileceğine insan, onların sosyalleşmelerine ve kişilik kazanmalarına müsbet yönde aktif katkıda bulunan gerçek aydın, vatanperver bir insandır.

İlköğretime, öğretmen yetiştiren kurumların bu özelliklere sahip manevi mimarlar yetiştirmeleri yetiştirilenlere'de sıklıkla hizmet içi eğitimlerle yeni değerler kazandırmaları gerekir. Aksi halde, özelliklerini saymaya çalıştığımız öğretmen yapısına sahip olmayan kişilerin çocuklarımıza ruhsal ve sosyal açıdan birşey vermeleri mümkün değildir. Ya da çocuğa verebileceği şeyler "Milli" vasıftan uzak çarpık bir şahsiyet ve karmaşık kimlikten başka şeyler olmayacaktır.

Okulda her açıdan başarıya ulaşmak için; öğretmenlerin yeni bir çevreye uyma sorunu olan çocuklara karşı şevkatli ve sabırlı olmaları uyum sorununun halledebilemek için aileleri ile işbirliği yapmaları gerekir. Öğrencilerin genel sağlık taramalarından geçirilmesini ve sağlık durumlarının izlenmesine dikkat edilmesi özel durumları olanların ilgili yerlere zamanında bildirilmesi gerekir. Sağlık açısından özellikle bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli tedbirler alınırken işitme ve görme eksiklikleri olanların dikkatlice muayene-neden geçirilerek sağlıklarına kavuşturulmaları, okul ve aile tarafından titizlikle üzerinde durulması gereken bir durumdur. Zihinsel faaliyetleri için çeşitli deneyler yaptırılmalı, başkalarıyla konuşurken veya başkalarıyla yazarken anlatma kabiliyetlerini geliştirmek için serbest yazılar yazdırmalı, başlarından geçen herhangi bir olayı arkadaşlarına anlattırılmalıdır. Çocukların ruh sağlığı ile, başarıları arasında sıkı bir ilişki vardır. Bu yüzden çocuğun okulda başarı zevkini tatmasına yardımcı olunmalıdır. Onlara verilecek ödevler, ilgi ve zihinsel durumlarda uygun olmalıdır. Yetenek ve bilgileri üstünde olan ödevler onların ruh sağlığını bozacağı için okula karşı olumsuz tavır almalarını yol açar hatta, bazı çocuklarda aşırı endişe yaratırken bazılarında ise baştan savma iş yapma alışkanlıklarına sebep olur. Yetenekleri dikkate alınarak ulaşabilecekleri hedefler peşinde koşmaya teşvik edilmelidir. Ulaşılması zor olan veya kendi kapasitelerini aşan amaçlar peşinde koşmaya teşvik edilmemelidirler. Hatalı davranışlarından çok, güzel işleri görülüp, taltif edilmeli bu güzel şeylerin başkalarına gösterilmesine imkan hazırlanmalıdır. Başarılı öğrenciler ödüllendirilirken başarısız olanların haleti ruhiyelerine dikkat edilmeli, onlarda yılgınlık, eksiklik, kıskançlık gibi olumsuz duyguların gelişmesine yol açacağı tesbit edildiğinde ödülün vazgeçilmeli, çocukların ödül kazanmak için değil birşeyi başarmanın zevki için çalışmaları gerektiğine inandırmalar, ruh sağlığı ve sağlıklı bir kişilik ge-

liştirmelerine zemin hazırlar. Yaramazlık yapan veya suç işleyen çocuklar kötü, sözlerle cezalandırılmamalı. Haylaz, yaramaz, salak geri zekalı sıfatlar çocuklara sık söylenirse zamanla onların benliğine tesir ederek onlarda gerçekten bu eğilimlerin oluşmasına sebep olunur.⁽¹¹⁾

Önemli olan, işi yapanı değil yapılan işi eleştirmektir. Maddi cezalardan, sınıftan çıkartmaktan, diğer çocuklardan tecrit ederek cezalandırmaktan kaçınılmalıdır, bu davranışlar çocukta öfke ve kin gibi olumsuz duyguları geliştirir. Okuldan soğumalarına yol açar, Problemlı çocuklara, diğer çocukları etkilemeyecek şekilde yakınlık göstermek, güler yüzle karşılamak, dersten sonra onunla konuşmak, şahsi problemleri ile ilgilenmek, şevkat göstermek öğretmen ve öğrenci arasındaki bağları kuvvetlendirir. Şaka veya ciddi bedensel bir kusuru ailesi, sosyal durumunu söz konusu edip çocuk küçük düşürmemeli bu bakımdan arkadaşları tarafından rahatsız edilen çocukların şikayetleri sempatik bir anlayışla dinlenmeli... küçük düşürülmelerine meydan verilmemelidir. Grup dışı bırakılan yalnız kalan çocuklarla ilgilenilmeli onlara temsillerle, rol vermek, takım oyunlarında yer vermek suretiyle gruba katılmalarına, arkadaşları arasında itibarlarının yükselmesine yardım edilmelidir. Kendilerine göre özellikleri bulunan çocukları oldukları gibi kabul etmek önemli bir noktadır. Onların görüşlerine, değer yargılarına, zevklerine, endişe ve korkularına hoşgörü ve anlayış göstererek onları sosyalleştirmek mümkün olabilir.

Hülâsa çocuklarımızın aşağı-yukarı tamamını aileden sonra topluma ve toplum içinde üstleneceği rollere, çalışacağı işe, hazırlama görevini yüklenmiş tek kurum olan okul, özellikle ilkökul çift taraflı ustura gibidir. Ayarlanabilen torna makinası gibidir. Bu makina çarkları kemikleri kırabileceği gibi, istenilen gayeye uygun biçimde tasfiye etmeside mümkündür. Olumsuzlukların başında Milletın ve ailenin kültüre ters düşen değişik değer yargıları gösteren, ortam gelmektedir. Bu yüzden öğretmen, öğrenci-idare-öğrenci, idare-öğretmen ve ders programlarının uyumlu, okutulmuş kitapların milli ve manevi değerlerimizin muhtevasıyla dolu olması gerekir. Fiziki açıdan yeterli bir okul, Atatürk Milliyetçiliğini benimsemiş sağduyu sahibi ülke ve dünya gerçeklerini kavramış bir öğretmen, milli ve manevi değerlerimize uygun olarak hazırlanan programlara uygun ders kitapları ile yapılacak eğitim ve öğretim faaliyetleri hedefine varacak, böylece çocuklarımızın yüzüne yarınlarmızın teminatı olarak bakılabilecektir.